

Консультація Міністра юстиції України Павла Петренка: як захистити трудові права

Вітаю, шановний Міністре! Мені 21 рік, шукаю першу роботу після закінчення ВНЗ. Розкажіть, будь ласка, на що потрібно звернути увагу під час працевлаштування?

Артем Ліванов

Конституція України гарантує кожному право на працю та можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Що є основою для виникнення трудових правовідносин?

Працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору про роботу на підприємстві, в установі, організації або з фізичною особою, отже трудовий договір є основною, базовою формою виникнення трудових правовідносин. Особливою формою трудового договору є контракт.

Що таке трудовий договір?

Трудовий договір - це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Як укладається трудовий договір?

Трудовий договір укладається, як правило, у письмовій формі. Додержання письмової форми є обов'язковим у випадках:

- при організованому наборі працівників;
- при укладенні трудового договору про роботу в районах з особливими природними географічними і геологічними умовами та умовами підвищеного ризику для здоров'я;
- при укладенні контракту;
- у випадках, коли працівник наполягає на укладенні трудового договору у письмовій формі;
- при укладенні трудового договору з неповнолітнім;
- при укладенні трудового договору з фізичною особою;
- в інших випадках, передбачених законодавством України.

Які документи необхідно подати?

При укладенні трудового договору громадянин зобов'язаний подати:

- паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
- трудову книжку;
- документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію), про стан здоров'я та інші документи (у випадках, передбачених законодавством).

При укладенні трудового договору забороняється вимагати від осіб, які поступають на роботу, відомості про їх партійну і національну приналежність, походження, реєстрацію місця проживання чи перебування та документи, подання яких не передбачено законодавством.

Які умови випробування при прийнятті на роботу?

При укладенні трудового договору випробування може бути обумовлене угодою сторін, метою якого є перевірка відповідності працівника роботі, яка йому доручається. В період випробування на працівників поширюється законодавство про працю. Наведу декілька прикладів, коли випробування не встановлюється при прийнятті на роботу:

- осіб, які не досягли 18-ти років;
- молодих робітників після закінчення професійних навчально-виховних закладів;
- молодих спеціалістів після закінчення вищих навчальних закладів;
- осіб з інвалідністю, направлених на роботу відповідно до рекомендації медико-соціальної експертизи;
- осіб, звільнених у запас з військової чи альтернативної (невійськової) служби;
- вагітних жінок;
- одиноких матерів, які мають дитину віком до чотирнадцяти років або дитину з інвалідністю;
- внутрішньо переміщених осіб;

Що таке контракт і в чому його особливість?

Контракт - це особлива форма трудового договору, в якому строк дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін.

Чим відрізняється контракт від звичайного трудового договору?

1. Контракт - це обов'язкова письмова форма. Трудовий договір укладається, як правило в письмовій формі.
2. Контракт укладається лише у випадках, прямо передбачених законами України. Трудовий договір не має таких обмежень.
3. Контракт може бути укладений тільки на певний строк, який встановлюється угодою сторін. Трудовий же договір може укладатись на певний строк, безстроково, на час виконання певної роботи.
4. В контракті передбачено можливість прав, обов'язків і відповідальності сторін (в тому числі матеріальної), умов матеріального забезпечення і організації праці працівника, умов розірвання договору.

Який порядок, зміст та умови контракту?

Контракт укладається у письмовій формі, у 2-х примірниках, для кожної з сторін. У контракті зазначається:

- обсяги пропонованої роботи та вимоги до якості і строків її виконання;
- строк дії контракту;
- права, обов'язки та взаємна відповідальність сторін;
- умови матеріального забезпечення й організації праці;
- підстави припинення та умови розірвання контракту;
- соціально-побутові та інші умови, необхідні для виконання роботи.

Куди звертатися за більш детальною консультацією та роз'ясненнями?

Якщо у вас залишились питання з цього приводу, будь ласка, телефонуйте до контакт-центру системи безоплатної правової допомоги за номером **0 (800) 213 103**, цілодобово та безкоштовно в межах України. В центрах та бюро надання безоплатної правової допомоги по всій країні ви можете отримати юридичну консультацію та правовий захист.